

Památník toleranční doby Vysoká (u Mělníka)

Památník toleranční doby ve Vysoké tvoří po Středisku české reformace ve Velké Lhotě u Dačic v jižních Čechách, jakýsi druhý „uzlový bod“ sítě protestantských muzeí v České republice navazujících na českou reformaci.

Památník se skládá z komplexu nemovitostí náležejících k dříve samostatnému evangelickému sboru (původně reformovanému helvetského vyznání) se sídlem ve Vysoké (dnes je sloučen s mělnickým sborem Českobratrské církve evangelické). Jde o toleranční evangelický kostel z roku 1786, k němu přilehlý hřbitov (nyní obecní) a faru. Jde o významnou památku toleranční doby.

V říjnu 2003 byla v bývalé márnici z roku 1891 otevřena malá expozice: „Toleranční doba v srdci české země“, která svým rozsahem pokrývá toleranční Podřipsko, Mělnicko, Mladoboleslavsko a zástupně i Prahu. První dva z celkem dvanácti výstavních panelů přibližují stručně toleranční dobu jako celek, další panely se věnují evangelickým sborům vzniklým v popisovaném území v toleranční době. Každý popisovaný sbor je doplněn historickou a současnou fotografií sborových budov.

Bývalá márnice v rohu hřbitova, kde se nalézá výstava Toleranční doba v srdci české země; evangelický kostel ve Vysoké

Co byla toleranční doba?

Termín „toleranční doba“ znamená důležitou epochu v historii českého protestantismu. Začínala v roce 1781, když císař Josef II. vydal toleranční patent. Po prohrané bitvě na Bílé hoře (1620) museli protestanti emigrovat nebo zůstat v ilegalitě jako „skrytá církev české reformace“, často trestaná pro její vyznání. Když byl vydán patent (jí ani veřejně ovšem vyhlášen nebyl), ti, kteří přežili, mohli být zapsáni jako protestanti – buď luterské konfese, nebo reformované (kalvínské), ne ale jako čeští bratři nebo husité (jak si přáli). Nebyla to „náboženská svoboda“, jen „náboženská tolerance“ těchto dvou vyznání. Nicméně pro ně to bylo lepší než hrozby tresty v době ilegality. Toleranční doba skončila roku 1861, kdy rakouský císař prohlásil rovnost vyznání. A v roce 1918, po skončení první světové války se obě protestantské církve opět spojily do Českobratrské církve evangelické – jediné církve v Česku s nepřerušenuou kontinuitou české reformace – od Husovy smrti k dnešku.

Evangelický toleranční kostel ve Vysoké

Toleranční kostel ve Vysoké je velice dobrým příkladem omezení evangelických církví v době toleranční. Protestantské sakrální budovy byly v této době potupně nazývány „modlitebny“ na místo kostelů. Modlitebna musela vypadat jako stodola – nesměla mít věž se zvony, okna musela být malá a bez ozdob, musela stát na okraji obce a mít vchod ze zadní strany (z polí, ne z hlavní ulice), atd. V roce 1782 se celá vesnice Vysoká až na tři rodiny přihlásila k reformovanému vyznání.

Uspořádání lavic je původní a obvyklé pro reformovanou konfesi – tvoří půlkruh se stolem Páně uprostřed, pastor nebyl někým významnějším než laici (jako je to v římskokatolické církvi), byl na jejich úrovni. Toto uspořádání bylo také velmi praktické pro svatou večeři Páně.

*Více informací v angličtině a další fotky:
<http://veritas.evangelnet.cz>*

The Toleration Period Monument Vysoká (near Mělník)

“The Toleration Period Monument in Vysoká” is besides the Centre of Czech Reformation in Velká Lhota near Dačice, the second “nodal point” of the Protestant Museums’ Net in the Czech Republic, connected with the Czech Reformation.

The Monument is a complex owned by former independent evangelic congregation (originally Reformed Helvetican Confession) in Vysoká. (At present it is merged with the Evangelic Church of Czech Brethren Congregation in Mělník). The toleration evangelic church from 1786, adjoined with the cemetery (currently municipal) and a parsonage together create the Monument. It is a significant memorial of the Toleration Period.

In October 2003 a small exposition was opened in the former mortuary from 1891. Its name is: “The Toleration Period in the Heart of the Czech Land”. The exhibition covers the area from the Mt. Říp across Prague to Mladá Boleslav Environs. First two from all twelve exhibit-boards describe briefly the Toleration Period in sum, next boards addict to the grown up evangelic congregations at the area in the Toleration Period. To every congregation it is added historical and current photograph of the sacral buildings.

The former mortuary in the cemetery corner, there is the exposition Toleration Period in the Heart of Czech Land; the Evangelic Church in Vysoká

What does the “Toleration Period” mean?

The term “Toleration Period” means a very important epoch in the Czech Protestant history. It began in 1781 when the emperor Joseph II issued the Patent of Toleration. After the lost Battle of the White Mountain (1620) Protestants had to emigrate or stay in illegality as the “Secret Church of the Czech Reformation”, often punished for their confession. When the Patent was issued (but not proclaimed to them or to public) these who had survived could be enlisted as Protestant – either Lutheran Confession or Reformed Confession (Calvinist), but not as Czech Brethren or Hussites (what they wanted). It was not “religious liberty” but only “religious toleration” for these two confessions. However, for them it was better than punishments menace in illegality. The Toleration Period finished in 1861 when Austrian Emperor proclaimed the confessional equality. And in 1918, after the World War 1 both Protestant Churches were reunited again to Evangelic Church of the Czech Brethren – the only Church in the Czechia with uninterrupted continuity of the Czech Reformation – since Huss’ death to today.

Toleration Protestant Church in Vysoká

The Toleration Church in Vysoká is very good example of the Protestant Toleration Churches’ limitations. Protestant sacral building that time was disgracefully called “oratory” instead of church. The “oratory” had to look like a barn – it was not allowed to have any tower with bells, windows had to be small and without decorations, the “oratory” had to stay at the border of the village and the enter had to be from back side (from field, not from the main street), etc. In 1782 all the inhabitants of Vysoká except three families enlisted to Protestant Reformed confession.

The arrangement of the benches is original and usual for Reformed confession – they create a semicircle with the Table of Lord in the middle, the pastor was not someone more important than laics (as in the Roman Catholic Church). This composition was very practical for the Holy Communion as well.

*More information in English and also other photos:
<http://veritas.evangnet.cz>*

Denkmal der Toleranzzeit in Vysoká (bei Mělník)

Das Denkmal der Toleranzzeit in Vysoká bildet nach dem Zentrum der tschechischen Reformation in Velká Lhota bei Dačice den zweiten Knotenpunkt des Netzes der protestantischen Museen in der Tschechischen Republik, die sich zur tschechischen Reformation beziehen.

Das Denkmal bildet ein Komplex der Immobilien, die früher zu der selbständigen Kirchengemeinde der reformierten Kirche H.C. mit dem Sitz in Vysoká gehörten. (Heute ist diese Kirchengemeinde vereinigt mit der Kirchengemeinde der Evangelischen Kirche der böhmischen Brüder in Mělník.) Die Kirche wurde im Jahre 1789 gebaut. Es ist eine so genannte „Toleranzkirche“, eine bedeutende Sehenswürdigkeit der Toleranzzeit.

Im Oktober 2003 wurde in der Totenkammer aus dem Jahre 1891 eine kleine Exposition „Toleranzzeit im Herz des tschechischen Landes“ geöffnet, die mit ihrem Umfang die Landschaften Podřipsko, Mělnicko, Mladoboleslavsko und vertretend auch Prag bedeckt. Die zwei erste aus den 12 Panellen kurz die Toleranzzeit im Ganzen annähern, die nächste Panellen sind den evangelischen Kirchengemeinden, die in dem beschriebenen Gebiet in Toleranzzeit entstanden sind, gewidmet. Jede aus den beschriebenen Kirchengemeinden hat hier ihre historische und jetzige Fotografien ihren Gebäuden.

Ehemalige Totenkammer in der Ecke des Friedhofes, wo die Ausstellung ist; evangelische Kirche in Vysoká

Was war die Toleranzzeit?

„Toleranzzeit“ bedeutet eine wichtige Epoche in der Geschichte des tschechischen Protestantismus. Diese Epoche beginnt im Jahre 1781 in dem de Kaiser Josef II. den Toleranzpatent herausgegeben hat. Nach dem verlorenen Schlacht auf dem Weissenberg (1620) mussten Protestanten emigrieren, oder in strafbarer Illegalität hier bleiben als „heimliche Kirche tschechischen Reformation“. Als Toleranzpatent herausgegeben wurde (der eigentlich im vollen Sinne nicht herausgegeben wurde) die, die noch lebten, durften sich als Protestanten der A.C. oder H.C. einschreiben lassen. Zur Konfession der Böhmischen Brüder oder als Hussiten, wie sie das wollten, durften sie sich nicht melden. Es was also keine religiöse Freiheit, nur religiöse Toleranz dieser zwei Konfessionen. Doch was es besser als frühere Verfolgungen in der Zeit der Illegalität. Die Toleranzzeit ist im Jahre 1861 beendet durch so genanntes Protestantenpatent. Im Jahre 1918 nach dem 1. Weltkrieg vereinigen sie sich die zwei protestantischen Kirchen in de Evangelische Kirche der böhmischen Brüder, die einzige Kirche mit der unverbrochenen Kontinuität von dem Tote Johannes Hus bis heute.

Evangelische Kirche in Vysoká

Evangelische Toleranzkirche in Vysoká ist ein gutes Beispiel der Begrenzungen der evang. Kirchen in der Toleranzzeit. Die protest. Sakralgebäude wurden damals schmäählich Gebetshaus genannt. Das Gebetshaus musste damals nur wie eine Scheuer aussehen, durfte keinen Turm, keine Glocken haben, die Fenster durften nur kleine und ohne Dekoration sein, das Gebetshaus musste am Rande der Gemeinde stehen und der Eingang nur von den Feldern nicht von der Hauptstrasse sein, etc. Im Jahre 1782 meldete sich ganze Gemeinde Vysoká mit der Ausnahme 3 Familien zu der H.C.

Die Einreihung der Bänke ist original und für die Kirchen der H.C. gewöhnlich. Sie bildet einen Halbkreis mit dem Herrntisch in der Mitte. Der Pastor war nicht jemand bedeutender als die Laien (wie es in der Römisch katholischen Kirche ist), er war am demselben Höhe. Diese Ordnung war sehr praktisch auch für den Herrnmahl.

*Mehr Informationen in Englisch und andere Photos:
<http://veritas.evangnet.cz>*